



לחברות וחברי קהילת הגירה ודמוגרפיה שלום רב,

אנו מקווים ששלומכם/ן טוב בימים מורכבים אלה.

בטח כבר ראיתם/ן את תוכנית המושבים של קהילת הגירה ודמוגרפיה בכנס השנתי ה-55 של האגודה הסוציולוגית הישראלית שיתקיים ב-24-25 בפברואר בקמפוס האוניברסיטה הפתוחה ברעננה (מצורף לנוחיותכם/ן).

שימו לב כי לקהילת ההגירה יש שלושה מושבים – יותר מאשר לכל קהילה אחרת. בעינינו, זה משקף את האקטואליות של התחום ואת חשיבותו הרבה. אנו גאות בפעילות המחקרית הענפה שלכם/ן ומצפות לשמוע על מחקריכם/ן!

כדי להקל על ההתמצאות בכנס ועל בחירת המושבים, אנו מצרפות את רשימת מושבי הקהילה, כולל תקצירי ההרצאות והביוגרפיה הקצרה של כל מציג/ה.

כמו כן, אנו מבקשות להזכיר כי **כתב העת הגירה**, היוצא לאור בחסות קהילת הגירה ודמוגרפיה ובמימון המרכז האקדמי רופין, הוא כתב עת אקדמי שפיט ורב-תחומי שעיקר עיסוקו בהיבטים

מגוונים של תופעת ההגירה. כתב העת מאפשר על ידי המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) לצורך קידום אקדמי ומאפשר פרסום מאמרים בעברית ובאנגלית. לפרטים נוספים, ניתן לעיין בעמודים 18-19 בחוברת זו או לבקר באתר כתב העת. לצפייה בגליונות קודמים: <https://tinyurl.com/mu8akxtb>.

לבסוף, ב-24 בפברואר בשעה 13:35 בכיתת "כיכר 012" (שבה בשעה 14:00 יתקיים מושב הקהילה המוקדש להגירה ומלחמה) ניפגש כולנו, חברות וחברי קהילת הגירה ודמוגרפיה, לעדכונים שוטפים. נשמח לראותכם/ן!

בתקווה לבשורות טובות,

ד"ר טניה ווינובה
רכזת קהילת הגירה ודמוגרפיה

ד"ר סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין
יו"ר קהילת הגירה ודמוגרפיה





תוכנית

מושבים של קהילת הגירה ודמוגרפיה בבנס האגודה הסוציולוגית, 24-25 בפברואר 2025

24/02, יום ב', 9:30-11:00, אקדמיה 108-

מושב 1: לעזוב את מדינתך?/מי הם ה"עוזבים" החדשים? יו"ר פרופ' קארין אמית

- הילה צבן ואורית אונגר, "לקחת פסק זמן: מקרה הבוחן של מעבר ישראלים לתאילנד"
- רינה שמיר-דונר, "קהילות ישראלים באירופה בזמן הקורונה – מבססים 'שייכות ישראלית גלובלית'?"
- מקסים קפלן, "זיכרון קולקטיבי ועמדות כלפי פליטים אוקראינים בקרב רוב ומיעוט אתני במדינות הבלטיות"
- אנסטסיה גורודזייסקי ואינה לייקין "Imagining Migrants: the case of the Baltic States"

24/02, יום ב', 14:00-15:30, כיכר 012

מושב 2: הגירה ומלחמה, יו"ר ד"ר סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין

- קארין אמית, "תהליך קבלת החלטה להגר בקרב פליטים אוקראינים: ניתוח השוואתי של פולין, צ'כיה וישראל"
- ורורה פרטר, Rethinking borders in wartime: How 24/02/2022 and 07/10/2023 (re)set symbolic boundaries between Putin's Aliyah in Israel and other representatives of the new Russian middle class in transnational diaspora
- טניה ווינובה, "מתורגמנים-מהגרים מאוקראינה בישראל נוכח המלחמות: אתגור גבולות התפקיד וגבולות השייכות"
- יעל גרינשטיין, "הגירה פנימית בתוך עקירה כפויה בקרב מפוני הגליל העליון המזרחי: . . ניתוח גורמי דחיפה ומשיכה אל הפריפריה וממנה"
- רות תלמי-כהן, "מעבר לגבולות: התנדבות ויזמות חברתית של עולים ממוצא אתיופי במרחב הלוקאלי והטראנסלאומי"

25/02, יום ג', 15:15-16:45, אקדמיה 101-

מושב 3: הגירה על היבטיה: שפה, דת, צבא, יו"ר פרופ' ד"ר סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין

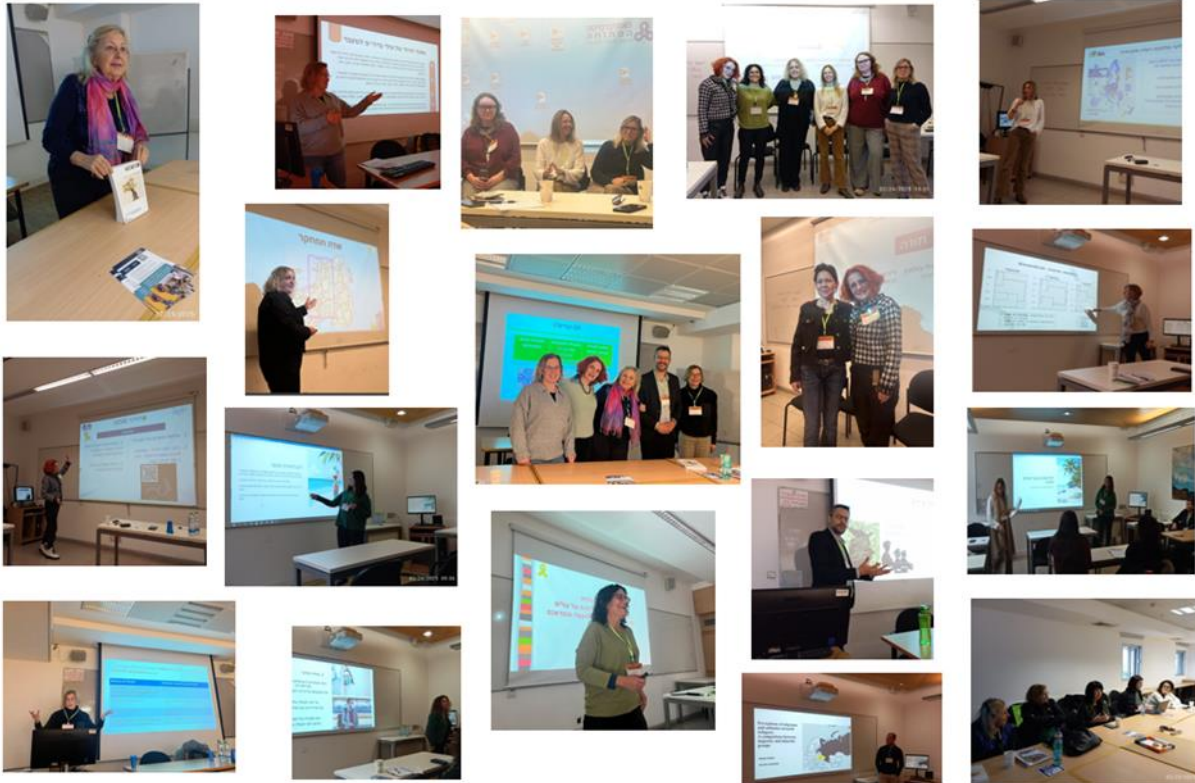
- סילביה ביזווי, "משפחות על תנאי: אזרחותם הזוגית של יהודים לא הלכתיים בישראל"
- ענת יעקובוביץ', "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת – האמנם? ניתוח סוציולוגי של מתגירות עולות מברית המועצות לשעבר"
- ברברה אוקן, ליאת רז-יורוביץ, שטפן ליביג, Gender role attitudes through the prism of religion/religiosity: An application of normative social justice theory to couple relationships
- ליאור יונחני, "Wars, Military Service, and Migration in the Transnational Era"



המכון להגירה
ושילוב חברתי

המרכז האקדמי רופין
רפ"ץ אבנר

מציגות, מציגים ותקצירים (לפי אל"ף-בי"ת)





אוקון ברברה, רז-יורוביץ ליאת, ליביג שטפן

Gender role attitudes through the prism of religion/religiosity: An application of normative social justice theory to couple relationships

ברברה אוקון, האוניברסיטה העברית בירושלים

barbara.okun@mail.huji.ac.il

ליאת רז-יורוביץ, האוניברסיטה העברית בירושלים

liat.raz@mail.huji.ac.il

Prof. Dr. Stefan Liebig, Freie Universität Berlin, Institute of Sociology

תקציר

Associations between gender role attitudes and achieved, intended, or ideal fertility in rich, democratic societies have been extensively discussed in the literature. Among women, more progressive attitudes towards women's roles in the paid labor market are generally associated with lower actual fertility and lower fertility ideals. These expectations and findings are consistent with gender equity theory, whereby women with more progressive gender role attitudes towards women's paid employment are less willing to bear (more) children, given the generally unequal division of labor that exists in the home. In contrast, there is less consensus as to whether more liberal men have higher achieved, intended, or ideal fertility. On the one hand, men with more progressive gender role attitudes may invest more in family themselves, which may be consistent with higher fertility intentions, up to the point that the men themselves experience significant work-family conflict; on the other hand, men with more traditional gender roles may emphasize the importance of women's primary roles at home, which may be consistent with higher fertility intentions.

We investigate empirical associations between men's and women's gender role attitudes and their fertility and fertility ideals, in contemporary Israel. By exploiting data from the 2009 and 2019 Israel Social Surveys, we investigate changes over time in associations between gender role attitudes and fertility, considering interactions with gender, religion, and religiosity.

פרופ' ברברה ס. אוקון היא פרופסור במחלקה לסוציולוגיה - המגמה לדמוגרפיה, באוניברסיטה העברית בירושלים. פרופ' אוקון מתמחה בדמוגרפיה חברתית ובדמוגרפיה של המשפחה. תחומי המחקר שלה כוללים דמוגרפיה של ישראל; פריון ותמורות בדפוסי משפחה; השלכות חברתיות של דפוסי דמוגרפיים; תפקידי מגדר; ודמוגרפיה היסטורית. פרופ' אוקון משמשת כיועצת סטודנטים לתואר שני בתכנית לימודי דמוגרפיה באוניברסיטה העברית.

ד"ר ליאת רז-יורוביץ היא מרצה בכירה במחלקה לסוציולוגיה - המגמה לדמוגרפיה, ובביה"ס למדיניות ציבורית, באוניברסיטה העברית בירושלים. ד"ר רז-יורוביץ חוקרת אי-שוויון מגדרי בשוק העבודה ובתוך משקי בית ואת התפקיד של מיקור חוץ ע"י משקי בית ושל מדיניות ציבורית בהפחתת אי-שוויון זה. מחקרה עוסקים גם בקשרי הגומלין בין פעילות כלכלית של משקי הבית ושינויים במשפחה הגרעינית וכן בשינויים קוהורטיים בעמדות בכלל ובעמדות מגדר בפרט.



אמית קארין

תהליך קבלת החלטה להגר בקרב פליטים אוקראינים: ניתוח השוואתי של פולין, צ'כיה וישראל

קארין אמית, המרכז האקדמי רופין

karina@ruppin.ac.il

תקציר

המחקר בוחן את תהליך קבלת ההחלטה להגר של פליטים, תהליך אשר לא זכה להתייחסות מספקת בספרות ההגירה. המחקר מתמקד בפליטים מאוקראינה שהגיעו לפולין, צ'כיה וישראל לאחר פרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה ומנסה הציג את מורכבותו של התהליך על שלביו השונים ואת הגורמים שהביאו להחלטה להגר לכל אחת ממדינות היעד. הניתוח ההשוואתי נשען על בחינת ממדים שונים של המושג "קרבה", תוך הצגת המשקל של קרבה גיאוגרפית, תרבותית, חברתית בתהליך ההחלטה להגר לארצות היעד השונות. במסגרת המחקר בוצעו 60 ראיונות חצי מובנים עם פליטים מאוקראינה, 20 ראיונות בכל אחת מארצות היעד. הממצאים מצביעים כי למרות האזהרות המוקדמות, המלחמה תקבלה בהפתעה גמורה והובילה לעזיבה מהירה ולא מתוכננת. חוסר המוכנות בלט בעיקר בקרב הפליטים שהגיעו לפולין ולצ'כיה. חלק מהפליטים שהגיעו לישראל בחנו מראש את האפשרות להגיע לישראל בסטטוס של "עולים". בקרב פליטים שהגיעו לפולין, הקרבה הגיאוגרפית מילאה תפקיד בולט בהחלטת ההגירה הראשונית לחצות את הגבול; עם זאת, הן ממדי הקרבה התרבותיים (נקודות השקה תרבותיות) והן ממדי הקרבה החברתיים (קשרים חברתיים ומשפחתיים) שיחקו תפקיד בהחלטה להגר לפולין. פליטים שהגיעו לצ'כיה היו מונעים יותר מקרבה תרבותית וחברתית. אולם, גם הקרבה הגיאוגרפית שיחקה תפקיד, שכן צ'כיה לא נתפסה כמרוחקת מדי על ידי הפליטים. עבור פליטים מגיעים לישראל, רק הקרבה החברתית והתרבותית מילאה תפקיד בתהליך קבלת ההחלטות להגר. עם זאת, בעוד שהקרבה התרבותית בפולין ובצ'כיה התבססה על תפיסות של קרבה תרבותית המיוצגת על ידי ערכים תרבותיים משותפים, הקרבה התרבותית של הפליטים שהגיעו לישראל התבססה על תחושות השתייכות אתנית לעם היהודי.

פרופ' קארין אמית היא פרופסור חבר במרכז האקדמי רופין ומאז 2020 משמשת כדקאנית הפקולטה לניהול וכלכלה. היא חוקרת בכירה במכון להגירה ושילוב חברתי במרכז האקדמי רופין ועמדה כעשור בראש קהילת ההגירה והדמוגרפיה באגודה הסוציולוגית הישראלית. במסגרת עבודתה במכון להגירה ושילוב חברתי מבצעת מחקרים אקדמיים ויישומיים רבים העוסקים בהשתלבות כלכלית וחברתית של מהגרים בישראל. קארין שותפה למיזמים בינלאומיים בנושא הגירה ושילוב של מהגרים ופליטים: היא חברה בוועדה המארגנת של פרויקט המטרופוליס הבינלאומי העוסק בהגירה ומדיניות. היא חלק מקבוצת מחקר בינלאומית, במסגרת ארסמוס+ בתמיכת האיחוד האירופאי, המתמקדת בכלים לשיפור השתלבותם של פליטים מאוקראינה בפולין, צ'כיה וישראל (MINTE). קארין פרסמה מאמרים אקדמיים רבים לצד דו"חות מקצועיים ויישומיים.



גורודזייבסקי, לייקין אינה

Imagining Migrants: the case of the Baltic States

אנסטסיה גורודזייבסקי, אוניברסיטת תל-אביב

agorodzeisky@gmail.com

אינה לייקין, האוניברסיטה הפתוחה

inna.leykin@gmail.com

תקציר

The overwhelming majority of sociological research studying the place of migrants in the hierarchical structures of national inclusion focuses on the nation states with stable territorial borders. Much less attention has been paid to migrants and their social images in the context of nation-states experiencing changes in geopolitical borders. In this paper, we focus on such changes after the fall of the Berlin Wall in Eastern Europe and the further incorporation of certain postsocialist nation-states into a new political union, namely the EU. We ask whether and how these changes – new national independence on the one hand and a partnership in a new supranational political unit on the other hand - have been reflected in the ordinary citizens' cognitive images of migrants. To examine this question, we conducted an attitudinal survey, collecting original data on the popular imaginaries of migrants from national representative samples in the three postsocialist Baltic nation-states – Estonia, Latvia, and Lithuania. Our focus on the Baltic states is not accidental as they provide us with an excellent opportunity to examine social meanings of the term "migrant" in the countries that have undergone relatively recent geopolitical changes. Theoretically, we consider ordinary citizens' cognitive images of migrants that we collected in the survey as categories of practice that carry vernacular ideas of "the other." These images as categories of practice coexist with, but - as our empirical study demonstrates - do not necessarily align with the official categories of migrants produced by national and international institutions and frequently used in political debates. Although scholarship on the politics of knowledge tends to highlight the power of institutional categories in constructing social identities and cognitive images, our research in the context of geopolitical changes sheds light on the limits of such power.

פרופ' אנסטסיה גורודזייבסקי היא סוציולוגית שמתמחה בחקר הגירה גלובלית. רוב מחקריה יוצאים מפרספקטיבה השוואתית בין-לאומית ועוסקים בשלושה תחומים מרכזיים: (1) הגירה גלובלית והשתלבות המהגרים; (2) עמדות הציבור כלפי מהגרים והגירה; ו- (3) פוליטיקה של ידע בתחום ההגירה. אנסטסיה גורודזייבסקי היא פרופסור מן המניין בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת תל אביב.

ד"ר לייקין אינה היא חברת סגל במחלקה לסוציולוגיה, מדע המדינה ותקשורת באוניברסיטה הפתוחה. תחומי העניין שלה כוללים אנתרופולוגיה פוליטית, אנתרופולוגיה של ידע ואנתרופולוגיה של מומחים ומומחיות. ספרה *Caring like a state: the politics of Russia's demographic crisis* יוצא לאור בספטמבר 2025 עם הוצאת אוניברסיטת אינדיאנה.



גרינשטיין יעל

הגירה פנימית בתוך עקירה כפויה בקרב מפוני הגליל העליון המזרחי: ניתוח גורמי דחיפה ומשיכה אל הפריפריה וממנה

יעל גרינשטיין, תל חי אוניברסיטה בהקמה

yaelgr@openu.ac.il

תקציר

המתקפה הרצחנית על יישובי הדרום ב-7.10 והמלחמה שפרצה בעקבותיה הובילו לפינוי כפוי של תושבי יישובים סמוכי וצמודי גדר בגליל העליון. עקירתם של תושבים מבתיים מחוץ לגליל העליון שנחשב פריפריה צפונית מאוד לצד האיומים הביטחוניים הממושכים בגזרה הצפונית בישראל חיזקו את מעמדם ואת תחושתיהם של המפונים כעקורים או פליטים ויצרו מציאות חדשה של שיקולי הגירה פנימית בקרב מי שראו בגליל העליון את ביתם בעתיד קרוב והרחוק. מטרת המחקר הנוכחי היתה לבחון את תפיסותיהם של מפוני הגליל העליון לגבי שיקולי הגירה פנימית לתוך הפריפריה וממנה תוך דגש על גורמי המשיכה והדחיפה שמהווים את הבסיס לשיקולים אלה. המחקר פנומנולוגי נשען על 50 ראיונות עם מפונים מיישובים מגוונים בגליל העליון המזרחי – מועצות אזוריות, מקומיות ועיר – כולם הורים לילד אחד לפחות בגילאי א'-יב'. ניתוח תמטי בוצע באופן דוקטריני וכלל התייחסות לארבעה מצבים – מצליבים גורמי משיכה וגורמי דחיפה כגורמים נפרדים, וכן מגורים בפריפריה הצפונית ומחוצה לה כשני סוגי אזורי יישוב נפרדים. מהממצאים עולה כי גורמי משיכה לאזור הפריפריה, כלומר, רצון לחזור אליה כוללים שיקולי כלכלי, משל, האם הושקע כסף בבניית בית שיקול רגשי סנטימנטלי הכולל זיקה עמוקה בין מהות המשמעות של בית והמיקום שלו בגליל העליון; שיקול אידיאולוגי של שמירה על הגבולות ועל דו קיום הקיים בגליל העליון; ושיקול של טובת ילדים על ידי גידולם בטבע ובחופשיות. גורמי הדחיפה מאיזור הפריפריה, כלומר הרצון שלא לחזור אליה כוללים את השיקול הבטחוני למשל הצבת תנאים לחזרה ותחושת היעדר בטחון שקשה יהיה לשנות אותה; השיקול של חושת מיצוי ממגורים בקהילה קטנה; והשיקול של נחיתות הפריפריה בדגש על בידוד ונידחות והיעדר שירותים ראויים. ממצאי המחקר מדגישים את החשיבות של בחירה חופשית ורצון עצמאי בתוך תהליך כפוי שמאופיין בתלישות בהיעדר בחירה, את התחזקות תחושת האמביוולנטיות כלפי מגורים בפריפריה תוך תעצמות ההיבטים השליליים שבה, ואת משמעות המוטיבים של קהילה לחיוב ולשלילה בתוך שיקולי ההגירה הפנימית.

ד"ר יעל גרינשטיין היא מרצה בכירה וראש התכנית לניהול וארגון מערכות חינוך בפקולטה לחינוך ולהוראה בתל-חי - אוניברסיטה בהקמה, וכן חברת סגל אקדמי במחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה באוניברסיטה הפתוחה. חוקרת בתחום הסוציולוגיה החינוכית בדגש על מגדר ובאתניות במקצוע ההוראה ובמנהיגות חינוכית; במעורבות הורים בזירה הביתית ובזירה הבית-ספרית; ובהיבטים גיאוגרפיים, חברתיים וחינוכיים של סביבות פריפריה ומרכז.



ווינובה טניה

מתורגמנים-מהגרים מאוקראינה בישראל נוכח המלחמות: אתגור גבולות התפקיד וגבולות השייכות

טניה ווינובה, אוניברסיטת בר-אילן והמכון להגירה ושילוב חברתי, המרכז האקדמי רופין

tanya.voinov@gmail.com

תקציר

מתורגמנות (תרגום בעל-פה) היא חלק בלתי-נפרד ממפגשים בין-לשוניים ובין-תרבותיים לפני מלחמה, במהלכה, אחריה ובשוליה. מחקרים אחרונים מראים שבחינת ניסיונם המורכב של מתורגמנים ותפקידם הדינמי והרב-ממדי חיונית להבנתנו את המלחמה.

מאז פלישתה של רוסיה לאוקראינה ב-24 בפברואר 2022, מתורגמנים העובדים עם רוסית ואוקראינית חוו את השפעת המלחמה, גם כשפעילותם לא הייתה קשורה אליה ישירות. בהרצאה, אתמקד במקרה של מהגרים ותיקים מאוקראינה בישראל העוסקים במתורגמנות במסגרות שונות, באופן מקצועי ולא מקצועי, ואציג את נושא הגבולות, הרווח בנרטיבים שלהם ומחבר את חייהם המקצועיים והאישיים. זהו מקרה מבחן ייחודי. פרוץ המלחמה גרם לתגובות עזות של מהגרים מברית המועצות לשעבר, קבוצת המהגרים הגדולה בישראל, שמתוכה כ-30% היגרו מאוקראינה, מרביתם בשנות ה-1990. זהותם של מהגרים ילידי אוקראינה, שנתפסה כזהות היברידית, רוסית-ישראלית, החלה להשתנות, וזאת במקביל לשינויי זהות בקרב אוקראינים במקומות אחרים בעולם. השימוש בשפה האוקראינית גבר וההיררכיות בקרב מהגרים-מתורגמנים בישראל החלו להתערער, תוך מתן יתרון למתורגמנים השולטים בה. ב-7 באוקטובר 2023, כשנה וחצי לאחר פרוץ המלחמה באוקראינה, נכנסה ישראל למלחמה בעקבות מתקפת חמאס. מתורגמנים ישראלים ילידי אוקראינה חווים בו-זמנית את שתי המלחמות, הקשורות למדינת המוצא ולמדינה הקולטת שלהם, ופרקטיקת המתורגמנות שלהם כוללת לעתים פעילויות הקשורות למלחמות אלה ומושפעת מהן.

בהתבסס על ראיונות עומק עם 9 מתורגמנים-מהגרים ותיקים אוקראינים, שנערכו באוקטובר-נובמבר 2022, עיצבתי רטרואקטיבית מחקר אורך שבמסגרתו ראיינתי 6 מהמראיינים האלה שוב במאי-יוני 2024, וזאת במטרה לבחון את הדינמיקה של חווייתם האישית והמקצועית המצטלבת בהקשר של שתי המלחמות. בהרצאה אציג כיצד בעתות מלחמה ועל רקע אתגור גבולות ממשיים, מאתגרים גבולות מטפוריים: גבולות התפקיד וגבולות השייכות של מתורגמנים-מהגרים בפרקטיקת המתורגמנות ומחוצה לה. טענתי היא שבעתות מלחמה, הפרקטיקה המקצועית ענתה על צרכיהם האישיים, עימתה אותם עם עמדותיהם האישיות, אפשרה להם לבחון מחדש את ניסיון העבר שלהם ואת השתייכותם, מה שאתגר את הניטרליות ואת השקיפות המוכתבות בתפקיד המתורגמן.

ד"ר טניה ווינובה, חוקרת תרגום ומתורגמנות, עמיתת מחקר במכון להגירה ושילוב חברתי במרכז האקדמי רופין, מרצה באוניברסיטת בר-אילן, במכללת בית ברל ובמכללת אורנים, ומתורגמנית כנסים ומתרגמת. מחקרה מתמקדים בקשרי גומלין בין תרגום להגירה ובמתרגמים ומתורגמנים בהקשרים רבי תרבויות. מחקרה הנוכחי, שזכה במענק תלת-שנתי של האקדמיה הלאומית למדעים (בשיתוף עם ד"ר קרס), עוסק במתורגמנים-מהגרים מברית המועצות לשעבר בישראל בעתות משבר ומלחמה.



יוחנני ליאור

Wars, Military Service, and Migration in the Transnational Era

ליאור יוחנני, אוניברסיטת תל-אביב

lioryohanani@gmail.com

תקציר

This article provides a global mapping of the war-migration nexus, introducing a new theoretical framework that explores how military service functions as both a catalyst and a barrier to transnational mobility. While immigration scholarship often addresses wars in the context of refuge and asylum-seeking, little attention has been given to the direct impact of military service policies on migration flows, the formation of expatriate communities, and the evolving perceptions of nationhood and citizenship.

The research examines how individuals strategically use military service for migration purposes and investigates how states actively recruit immigrant and diaspora soldiers to meet military needs. Through comparative case studies, this article explores multiple scenarios of military-migration relationships: immigrants using military service as a means of gaining citizenship and belonging (the US, the UK, France); diaspora members joining their homeland's military forces for self-exploration and identity affirmation (Israel, South Korea); and military-age men emigrating to evade conscription (Russia, Syria, Turkey). The research also considers foreign fighters from immigrant communities in Global North countries who join non-state military organizations (e.g., ISIS), challenging traditional notions of national identity and citizenship.

While wars and military service are often perceived as obstacles to global mobility and transnationalism, this article argues that the transnational era actually facilitates cross-border military service. The free flow of people and information, technological advancements, and opportunities for multiple citizenships enable military service to function as a means of self-expression, identity exploration, and citizenship attainment. This reshapes our understanding of the relationship between wars, armed forces, migration, and national belonging.

ד"ר ליאור יוחנני, חוקר במרכז ויטרבי לדעת קהל ומדיניות במכון הישראלי לדמוקרטיה. בנוסף, ליאור מלמד קורס בשם "סוציולוגיה של מלחמה וטרור בעידן הגלובלי" בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת תל אביב. ליאור עוסק בהגירה וגלובליזציה, יחסים בין רוב ומיעוט, ויחסי צבא-חברה. מאמריו האחרונים התפרסמו בכתבי העת Comparative Migration Studies וב: Sociological Forum.



יעקובוביץ' ענת

לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת – האמנם? ניתוח סוציולוגי של מתגירות עולות מברית המועצות לשעבר

ענת יעקובוביץ', אוניברסיטת אריאל

anaty.y@gmail.com

תקציר

"הייתי בשלה לגמרי לעבור את זה. משהו שלא הייתי מוכנה – זה המפגש עם הרבנות. והמפגש הזה היה כואב ושובר. אני עוברת תהליך עוצמתי. זה יחסים שלי עם הבורא. זה משא ומתן. ובמשא ומתן הזה נכנסת פונקציה של סמכות וכוח, שמחליטה האם אני מספיק או לא מספיק?" (רחל)

מאז הקמת המדינה נושא הגירוי נשאר אקטואלי בחברה הישראלית ומעורר מחלוקות רבות. הפער בהגדרת "מי הוא יהודי" בין חוק השבות לבין ההלכה היהודית גרם לכך שגל העלייה מברה"מ לשעבר בשנות ה-90 כלל היקף רחב של עולים שאינם נחשבו ליהודים על פי ההלכה.

בעקבות כך מפעל הגירוי הפך לסוגייה בוערת, ובשנת 2003 הוגדר כ"משימה לאומית" ומדינה השקיעה בנושא משאבים רבים. פוליטיזציה של הליך הגירוי הפכה אותו למפגש של יחסי כוח, בו נציגי הממסד שמים במרכז את האינטרסים האתנו-דתיים של המדינה תוך שליטה ופיקוח על אוכלוסיית העולים ולא את הנשים המתגירות עצמן, ובכך מרחיקים את הנשים. מתוך מחקרים עולה שהמפגש בין מתגירות לדיינים בבית הדין היה אחד השלבים הקשים ביותר של הגירוי.

מתגירות יוצאות ברה"מ לשעבר נמצאות במעבר כפול, הן נוכח ההגירה הגיאוגרפית מארץ המוצא לישראל, והן הגירה זהותית עם הבחירה לעבור הליך גירוי. מצב זה חושף את שוליותן הכפולה, הן בתור נשים מהגרות והן בגלל חוסר הכרה מוסדי ביהדותן. למרות הגירוי שעברו, נשים אלו מעדיפות להסתיר את המעבר שעשו בגלל הסטיגמה הקיימת בתוך החברה ביחס לעולי ברה"מ לשעבר בכלל ואלה שאינם יהודים לפי ההלכה בפרט. וכך מפגש עם נציגי הממסד והן עם יחס סטיגמטי מהחברה מחזקים את המצב הלימינאלי בו נמצאות נשים המתגירות.

מחקר זה בוחן את תפיסת הנשים המתגירות את הממסד הרבני דרך בחינת הליך הגירוי האורתודוקסי שעברו. מניתוח איכותני (המבוסס ראיונות עומק) של חוויות הנשים, אני מסיקה כי נשים בסיטואציה לימינאלית מתגלות כסוכניות כפולות: מצד אחד משמרות את כוחו של הממסד (נוכח הבחירה לעבור גירוי אורתודוקסי), מצד שני יוצאות חוצץ נגד הממסד ולא מהססות להשמיע ביקורת נוכח החוויה הקשה שעברו במסלול הגירוי.

ענת יעקובוביץ', דוקטורנטית בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת אריאל בשומרון. מחקרה בהנחייתם של ד"ר אלעזר בן לולו ופרופ' מרים ביליג עוסק בהשפעת תהליך הגירוי על העיצוב מחדש של זהותן היהודית של המתגירות יוצאות ברה"מ לשעבר, תוך בחינת הבדלים בין אוכלוסיות שונות של מתגירות. את התואר השני היא סיימה בהצטיינות במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת אריאל. עבודת התזה התמקדה בחווית הגירוי של נשים יוצאות ברית המועצות לשעבר, בהתייחס לתהליך שעברו ברמת הפרט, הקהילה והחברה. בנוסף, היא עובדת כראש מדור קידום סטודנטים בדקנט הסטודנטים, במסגרת תפקידה היא אחראית על ליווי ועזרה לסטודנטים עולים, יוצאי אתיופיה ובוגרי החינוך החרדי הלומדים בקמפוס.



פוגל ביזאוי סלביה

משפחות על תנאי: אזרחותם הזוגית של יהודים לא הלכתיים בישראל

סילביה פוגל ביזאוי, המסלול האקדמי, המכללה למנהל

sylvia.f@iac.ac.il

תקציר

מטרת המחקר היא להבין כיצד ניתן לאפיין, בעשור השלישי של המאה ה-21, את אזרחותם הזוגית של יוצאי ברית המועצות לשעבר, המונים כיום יותר מ-470,000 אזרחים זכאי שבות, אך אינם מוכרים כיהודים על ידי הרבנות בישראל.

על בסיס ספרות הדנה בנושא הגירה ומשפחה בעידן הגלובליזציה המגודרת, אני מתייחסת ל'חוקים' אסטרטגיים שיצרה מדינת ישראל כדי לשמר את זהותה היהודית האורתודוקסית אל מול גלי העלייה מברית המועצות לשעבר, במטרה למנוע מהם וילדיהם את הזכות להתחתן בארץ. כמו כן, על בסיס ראיונות עם 5 פעילים בנושא יוצאי ברית המועצות לשעבר ו-13 אנשים, עשר נשים ושלושה גברים, בני הדור וחצי, שאינם יכולים להתחתן בארץ, אני מצביעה על הדרכים שמשוללי זכות אדם בסיסית זו נוקטים כדי להיות חלק נורמטיבי של החברה הישראלית ולקדם את אזרחותם הזוגית יחד עם זכויותיהם המשפחתיות.

למרות זאת, פורמלית ובתחושותיהם, היהודים הלא הלכתיים נשארים אזרחים סוג ב': לא רק שהם וילדיהם אינם זוכים לשוויון אזרחי, אלא שבנוסף, הגדרתם העצמית אינה זוכה לגיטימציה: כ-70% מקרב היהודים בישראל אינם רואים בהם יהודים – תפיסה שנשענת ומטופחת על ידי הממסד הדתי, המציג את עצמו כמגן על 'הזהות היהודית' של המדינה, תוך הדרת מהגרים/עולים וילדיהם, שנחשבים בעיניו כאיום על הסדר החברתי בו הוא שולט. כך מתאפשר לו גם לצבור הון פוליטי, כפי שהראו בחירות 2022.

מחקר זה מצטרף למחקרים חדשים הדנים בהגירה, משפחה, מגדר, דת ולאום, ועל הדרך בה גרסה רדיקלית של הדת, בנושאים כמו אזרחות זוגית וזכויות משפחתיות של מהגרים, מגויסת כדי להבטיח את 'טוהר העם' מול 'מהגרים מאיימים'.

פרופ' סלביה פוגל ביזאוי היא סוציולוגית פוליטית. היא פרופסורית (פרופסור מלא) ומלמדת במכללה האקדמית לישראל ברמת גן. הדוקטורט שלה עסק בתנועות נשים בקהילה היהודית בא"י-פלשתינה, לפני קום המדינה, אותו היא עשתה בפרץ בבית הספר הגבוה למדעי החברה ובאוניברסיטת פריז-ננטה. היא עומדת משנת 2002 בראש המיזם המחקרי: מגדר בהתיישבות השיתופית. תחומי המחקר שלה הם מגדר, אזרחות וזכויות האדם; משפחה והקיבוץ. בנושאים אלה היא פרסמה ספרים ומאמרים רבים.



פרטר ורורה

Rethinking borders in wartime: How 24/02/2022 and 07/10/2023 (re)set symbolic boundaries between Putin's Aliyah in Israel and other representatives of the new Russian middle class in transnational diaspora

ורורה פרטר, אוניברסיטת בן גוריון בנגב

preterv@post.bgu.ac.il

תקציר

Since the annexation of Crimea in 2014, new middle-class emigration from Russia to various parts of the world has increased. Together with those middle-class representatives who stay in Russia, new emigrants comprise the Russian-language digital transnational public sphere. This sphere becomes a zone of symbolic struggle, conditioned by the desire to (re)establish middle-class status in a turbulent environment, for the new Russian middle class is very heterogeneous (which is typical for the middle class in an authoritarian regime).

In Israel, one of the top destination countries of this emigration, such immigrants were called Putin's Aliyah. This group, on one hand, is similar in many ways to other immigrants from Russia and, on the other hand, is different, for their migration is framed by the homecoming narrative. Therefore, there are many symbolic boundaries between Putin's Aliyah and other representatives of their class, both immigrants to other countries and non-immigrants staying in Russia. Such boundaries arise as a result of the very fact of immigration and homecoming immigration in particular. The tragic events "February 24" and "October 7" became triggers for rethinking and resetting these boundaries.

Van Hear (2014) suggests that understanding immigrant group needs consideration of other immigrant groups and non-immigrant groups from the same class in the country of origin. Therefore, examining these boundaries and the dynamic process of their change will allow us to better understand Putin's Aliyah itself as an Israeli social phenomenon, as well as to consider the symbolic dynamics within transnational Russian emigration and the impact of wartime on it.

This paper is based on a broader ethnographic study of Putin's Aliyah, including autoethnography, for the author herself is a representative of Putin's Aliyah, in-depth interviews, ethnography of protest actions, and digital ethnography of symbolic conflicts.

Dr. Varvara Preter received her Candidate Degree devoted to media studies (Russian analog of PhD) from National Research University HSE (Moscow) in 2015. The results are presented in her book in Russian "In the center of the cyclone: Instruments of Herbert Marshall McLuhan for media environment analysis" (2023). Since 2020 Varvara is PhD student at Sociology & Anthropology Department of Ben-Gurion University of the Negev and is now finishing her thesis "From Putin to Israel: Ethnography of the New Immigration from Russia in Israel in the 2010-2020s" (in English) under supervision of Prof. Julia Lerner. Recent publication about Russian immigrants in Israel is: Preter, V., & Lerner, J. (2024). Class rivalry in ethno-national migration: Soviet intelligentsia vs. the Russian middle class in Israel. *Social Identities*, 1-20. The main academic interest of Varvara Preter are the anthropology of migration, new middle-class migration, Russians in Israel and digital ethnography.



צ'אצ'אשווילי-בולוטין סבטלנה

ראש המכון להגירה ושילוב חברתי, המרכז האקדמי רופין

svetach@ruppin.ac.il

ד"ר סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין היא ראש המכון להגירה ושילוב חברתי. מחקרה עוסקים בהגירה ואי-שוויון, חינוך ושוק העבודה, ובשנתיים האחרונות מתמקדים גם בהגירה ובהשלכות המלחמה. מאמריה התפרסמו בכתבי העת המובילים בתחום. בשנת 2024 זכתה, יחד עם ד"ר רות תלמי-כהן, במענק ISF.

בין השנים 2011–2015 הקימה וניהלה את המחלקה למידע, מחקר והערכה במנהל החינוך בעיריית אשדוד. משנת 2021 היא משמשת עורכת משנה בכתב העת "הגירה", ובשנת 2023 נבחרה לכהן כראש קהילת ההגירה והדמוגרפיה באגודה הסוציולוגית הישראלית.

במשך יותר מ-25 שנים היא עוסקת בשילוב ובגיוס ידע אקדמי עכשווי לטובת פעילות בשטח.



צבן הילה, אונגר אורית

לקחת פסק זמן: מקרה הבוחן של מעבר ישראלים לתאילנד

הילה צבן, המכללה האקדמית כנרת

hilazaban@gmail.com

אורית אונגר, המכללה האקדמית כנרת

תקציר

ההרצאה תבחן את מעברם של ישראלים רבים לתאילנד ותתבסס הן על ניתוח פרשני של ראיונות עומק חצי מובנים עם ישראלים המתגוררים בתאילנד ($N=28$) והן על ניתוח השיח הער המתקיים בתקשורת הישראלית בשלוש שנים האחרונות בנושא הגירה ($N>50$). המחקר משרטט תופעה ייחודית המשלבת סממנים של הגירת סגנון חיים (lifestyle migration), גלות פוליטית ומסע תיירותי. כלומר, המחקר בוחן את האופן שבו חוסר היציבות הפוליטית, הפגיעה במבנה הדמוקרטי, העלייה ביוקר המחיה והמלחמות המתמשכות משתלבים עם הדימוי של תאילנד כגן עדן תיירותי זול ונגיש, אשר הוביל להיווצרות קהילה ישראלית תוססת ופעילה במוקדים שונים בתאילנד, אשר ממשיכה למשוך אליה ישראלים נוספים.

המחקר טוען שהשיח התקשורתי הן בתקשורת הפורמאלית והן ברשתות החברתיות מובל על ידי הנרטיב של "לחיות את החלום" ומציג את ההגירה כפתרון הולם לכל התחלואות איתה מתמודדים ישראלים רבים בהקשרים כלכליים ופוליטיים ולעיתים רבות מתעלם מקשיי ההגירה והשלכותיה השליליות הן בהיבט האישי והן בהיבט הלאומי. כתוצאה מכך, השיח התקשורתי משמש ככלי מרכזי בעידוד הגירה ועיצוב תרבות ההגירה הישראלית. עם זאת, ישראלים רבים המתגוררים בתאילנד תופסים את המעבר כהליך זמני אישי ומשפחתי המאפשר להם "לקחת פסק זמן" מישראל ולהקדיש תשומת לב לעצמם ולמשפחתם ולחיות "כמו תיירים" בתוך תפאורת גן העדן הנתפסת של תאילנד ולפיכך, הם אינם מזדהים עם המונח הגירה ומעדיפים למסגר את חייהם מחוץ לישראל במונחים המקושרים לחוויית זמניות ותיירותיות כגון רילוקיישן, מעבר ומסע.

ד"ר הילה צבן היא מרצה בכירה במחלקה לניהול תיירות ומלונאות במכללה האקדמית כנרת, החל משנת 2019. היא סיימה בשנת 2014 דוקטורט בסוציולוגיה באוניברסיטת בן גוריון שעסק בג'נטריפיקציה והגירה גבוהה של יהודים בארצות המערב בשכונת בקעה בירושלים. עם סיום הדוקטורט יצאה לפוסט-דוקטורט של שנתיים במימון ה-Israel Institute ב-SOAS, University of London ולפוסט-דוקטורט נוסף, בן שלוש שנים, מטעם ה-Leverhulme Trust - במחלקה לסוציולוגיה באוניברסיטת ווריק (Warwick) שבאנגליה. מחקרה עוסקים בניידות פריבילגית (על הציר הגירה-תיירות), בעיקר לישראל או ממנה, בשינויים אורבניים (ג'נטריפיקציה והתחדשות עירונית), בממשק בין ניידות ומרחב עירוני, במורשת וזיכרון בעיר, ובאזרחות עירונית. בשנת 2019 ייסדה את קהילת מחקרי עירוניות תחת האגודה הסוציולוגית שאותה היא מובילה ומנהלת בשיתוף פעולה הדוק עם קולגות ממגוון מוסדות ודיסציפלינות.



קפלין מקסים

זיכרון קולקטיבי ועמדות כלפי פליטים אוקראינים בקרב רוב ומיעוט אתני במדינות הבלטיות

מקסים קפלין, אוניברסיטת תל-אביב

maximkaplan@mail.tau.ac.il

תקציר

מחקר זה מבקש לבחון עמדותיהם של אזרחי מדינות בלטיות כלפי פליטים אוקראינים, תוך התמקדות בהשוואה בין עמדות של קבוצות הרוב האתני לבין עמדות של קבוצות מיעוט אתני (מרביתם דוברי רוסית). המלחמה של רוסיה נגד אוקראינה מלווה ב"מלחמת זיכרון" על נרטיבים היסטוריים ולגיטימציה. רוסיה משתמשת במושג "רוסקי מיר" (העולם הרוסי) כדי להצדיק את השפעתה על מדינות פוסט-סובייטיות, בטענה שהיא מגנה על דוברי הרוסית המתגוררים בהן. בהקשר זה מסקרנות במיוחד עמדותיהם הפוליטיות העכשוויות של דוברי רוסית שהם עצמם או הוריהם הגרו למדינות בלטיות מרפובליקות סובייטיות אחרות במסגרת ההגירה הפנימית בתקופת ברית המועצות לשעבר. מנגד, הן אוקראינה והן מדינות בלטיות מערערות על הפרשנות ההיסטורית של רוסיה ושמות דגש על אובדן עצמאות וכיבוש סובייטי. מדינות אלו הכריזו על עצמאות לאחר התמוטטות האימפריה הרוסית, אך כולן סופחו לברית המועצות. אוקראינה בשנות ה-20 המוקדמות של מאה ה-20, בעוד המדינות הבלטיות סופחו ב-1940, לאחר הסכם מולוטוב-ריבנטרופ.

המסגרת התיאורטית של המחקר מבוססת על שתי גישות: תיאוריית הזיכרון הקולקטיבי ותיאוריית האיום הקבוצתי. ההנחה היא שעמדותיהם הפוליטיות ותפיסות האיום קבוצתי הנוכחיות של חברי כל קבוצה מעוצבות לפחות חלקית על ידי הזיכרון הקולקטיבי הייחודי שלהם בנוגע לעבר הסובייטי. מכאן, באופן ספציפי יותר, אצפה להבדלים בעמדות כלפי פליטים אוקראינים בקרב קבוצות הרוב והמיעוט האתני.

נתונים למחקר נאספו באמצעות הסקר באוקטובר 2022 במדינות הבלטיות: אסטוניה, לטביה וליטא. בכל מדינה השתתפו כ-400 אנשים, והמדגם היה מייצג. המחקר יכלול ניתוח נתונים איכותני וכמותני. הסקר כלל שאלה פתוחה בה התבקשו המשיבים לציין את הקבוצה הראשונה שעולה בראשם כאשר הם חושבים על מהגרים בארצם. בניתוח איכותני של התשובות לשאלה זו, בכוונתי לבחון תפיסות המהגרים במדינות בלטיות, תוך התמקדות בבולטות פליטים אוקראינים בדמות המהגרים בקרב שתי הקבוצות. בניתוח כמותני, אבחן את ההבדלים בין קבוצות הרוב והמיעוט בעמדותיהם כלפי תמיכה ממשלתית כספית בפליטים אוקראינים בארצם, ומקורות להבדלים אלו.

מקסים קפלין הוא סטודנט בלימודי תואר שני בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, במסלול אי שוויון וצדק חלוקתי, באוניברסיטת תל אביב. מחקר תזה שלי עוסק בעמדות כלפי מהגרים ופליטים תוך התמקדות בהבדלים בין קבוצות רוב ומיעוט אתני.



שמיר-דונר רינה

קהילות ישראלים באירופה בזמן הקורונה – מבססים 'שייכות ישראלית גלובלית'

רינה שמיר-דונר, האוניברסיטה העברית בירושלים

shamirdonner@gmail.com

תקציר

ההגירה הטרנס-לאומית מאופיינת בביסוס האחיזה בו זמנית בשני בתים ובהבניה של שייכות המשלבת בין שני הבתים באופנים שונים (Kislev 2012; Klein 1983; Amit 2012; Urieli 1995). ספרות ההגירה מתארת מודלים שונים של זיקה ושייכות בהגירה טרנס-לאומית, אך אלה, כפי שעולה ממחקרי, אינם מתארים באופן ממצה את המקרה של קהילות הישראלים באירופה. ההרצאה מתבססת על מחקר התיזה שלי: "שייכות ישראלית-גלובלית: קהילות מהגרים ישראלים באירופה בתקופת מגפת הקורונה". השאלה אותה חקרתי: כיצד המהגרים הישראלים המתגוררים באירופה חוו את השפעת מגפת הקורונה על יחסי הגומלין שלהם עם הבית הישן ועם הבית החדש ואת תפקידה של הקהילה בעיצוב יחסי הגומלין הללו. זאת, מתוך הנחה שהקורונה, כאירוע משברי גלובלי רב מערכתי, מעלה ביתר שאת שאלות של שייכות והזדהות. המחקר האיכותני בחן ישראלים המתגוררים באמסטרדם ובקיימברידג' למעלה מעשור ומובילים קהילות חילוניות דוברות עברית. הוא מתבסס על ניתוח ראיונות, על תצפיות, על ניתוח טקסטים שנכתבו על-ידם, וכן על תצלומים שפורסמו ברשתות החברתיות של המראיינים בעת השתתפותם בהפגנות כנגד הממשל בישראל: באמסטרדם, בקיימברידג' ובישראל. שלוש טענות מרכזיות בעבודה: ראשית, בתקופת מגפת הקורונה ביססו המהגרים הישראלים בו זמנית את אחיזתם הן בבית החדש שבו הם חיים והן בבית הישן שממנו היגרו. בעוד שההשתייכות לבית החדש היא אינסטרומנטלית, הרי שהשייכות כלפי הבית הישן היא רגשית וזהותית. שנית, אמסטרדם וקיימברידג' הם מקומות המגלמים את הרצון להשתייך לאירופה כמרחב גלובלי-ליברלי. שלישית, לקהילה הישראלית המקומית תפקיד משמעותי בביסוס שתי התנועות המקבילות הללו והיא תומכת בבניית השייכות הישראלית-גלובלית. שתי התנועות הללו מעצבות מודל שייכות, אותו אני מכנה 'שייכות ישראלית-גלובלית'. וביתר פירוט; מודל שייכות זה משלב בין שייכות אינסטרומנטלית למקום החדש, כלומר לעיר שבה הם מתגוררים באירופה, שהיא בראש ובראשונה קונקרטיזציה של שייכות רחבה יותר למרחב גלובלי, לבין שייכות ביקורתית לבית הישראלי שאותו עזבו. הם מבקשים לחבר בין היותם אזרחי העולם לבין הישראליות הרצויה או הנאורה, לשיטתם – הישראליות המדומינת. אחיזתם בבית הישן היא לא רק מדומינת אלא גם ממשית, והם מעורבים מאוד בפוליטיקה הישראלית בהתאם לערכיהם הליברליים. מעורבות זו גם מחזקת את תפיסתם את עצמם כאזרחי העולם ומרחיבה עבורם את היכולת לנוע, להחליף ולשנות את מקום מגוריהם בקלות יחסית ובהתאם לצרכים המשתנים.

סא"ל במיל' רינה שמיר-דונר, יועצת ארגונית בכירה, מפתחת מנהיגות בקרב הנהלות ומנחת קבוצות. בעלת תואר ראשון בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה (האו"ם העברית), תואר שני בלימודי עבודה (או"ם תל אביב) והיום כותבת דוקטורט בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטה העברית. רינה עובדת ביעוץ והנחייה עם הנהלות של ארגונים שונים והיא בעלת מומחיות וניסיון בפיתוח בכירים מנהיגות בארגונים מורכבים. בין עיסוקיה, הנחתה והובילה את הסגל הבכיר בשירות המדינה וכן מלמדת לתואר שני בחוג למדיניות ציבורית באוניברסיטה העברית, למעלה מעשור. עד שנת 2013, שימשה רינה כמפקדת בית הספר לפיתוח מנהיגות בצה"ל. במסגרת תפקידה בצה"ל הובילה ופיתחה תפיסות מנהיגות בקרב מפקדים רבים ובקרב אנשי המקצוע בתחומי מדעי-ההתנהגות. בין תחומי הדעת אותם פיתחה וחקרה: פיתוח מנהיגות בארגונים, שילוביות במערכות מורכבות, הובלת שינויים, למידת בכירים, קבלת החלטות במערכות מורכבות. בשנים האחרונות היא חוקרת ומלווה קהילות ישראלים המתגוררים באירופה. מחקר הדוקטורט שלה מתבסס על עניין וסקרנות כלפי התופעה המתרחבת והוא המשכו של עבודת המאסטר שלה: "שייכות ישראלית-גלובלית: קהילות מהגרים ישראלים באירופה בתקופת מגפת הקורונה". התיזה והדוקטורט הינם בהנחייתה של פרופ' עדנה לומסקי פדה.



תלמי-כהן רות

מעבר לגבולות: התנדבות ויזמות חברתית של עולים ממוצא אתיופי במרחב הלוקאלי והטראנסלאומי

רות תלמי-כהן, הקריה האקדמית אונו

ravit.cohn@gmail.com

תקציר

המחקר בוחן דפוסי התנדבות ויזמות חברתית בקרב עולים ממוצא אתיופי במהלך מלחמת חרבות ברזל, תוך התמקדות בשתי קבוצות עולים: עולים חדשים שהגיעו בשלוש השנים האחרונות, ועולים ותיקים שעלו בעשרים השנים האחרונות. שתי הקבוצות מתמודדות עם מציאות של "מלחמה כפולה" – המלחמה בחבל אמהרה באתיופיה שהחלה באוגוסט 2023 לצד המלחמה בישראל. לשתי הקבוצות קרובי משפחה שנותרו באתיופיה, דבר המעצים את חוויות המלחמה הכפולה מה שמעצים את האתגרים הנפשיים והחברתיים שהם חווים.

הטענה המרכזית היא כי המלחמה, בשילוב עם חוויות העלייה, יוצרת הזדמנויות להתארגנות חברתית וליזמות. תפיסת האחריות החברתית של העולים ממלא תפקיד מכריע בפרקטיקות של סיוע הדדי והתנדבות, כאשר דפוסי הסיוע אינם מוגבלים לעולים מהקהילה האתיופית בלבד, אלא משמשים גם ליצירת שותפות עם כלל החברה הישראלית. שותפות זו מחזקת את הקשרים בין העולים מאתיופיה לבין החברה בישראל בכללותה ותורמת לחוסן החברתי בתקופות משבר. במקביל, נשמרים קשרים פעילים עם המשפחות באתיופיה והסיוע מופנה גם לשם.

מבחינה תיאורטית, המחקר מתמקד בתרומה של מושג הטראנסלאומיות להבנת תפקידם של קשרים חברתיים, תרבותיים וכלכליים החוצים גבולות בתקופות משבר. המאפשר להם להפעיל דפוסים של תמיכה ויזמות חברתית גם בישראל וגם כלפי קרובי משפחתם באתיופיה, וכך יוצר מעין מרחב טראנסלאומי של סיוע ושיתוף פעולה. המחקר מתבסס על ראיונות עומק ואתנוגרפיה דיגיטלית כדי לבחון את דפוסי ההתנדבות והיזמות החברתית בקרב העולים ממוצא אתיופי. ממצאים ראשוניים מצביעים על כך שפרקטיקות ההתנדבות מאפשרות לא רק סיוע וליווי במצבי משבר, אלא גם מעודדות תחושת שייכות ושיתוף פעולה בתוך החברה בישראל, לצד שמירה על קשרים פעילים עם אתיופיה.

ד"ר רות תלמי-כהן היא יו"ר האגודה האנתרופולוגית הישראלית, אנתרופולוגית יישומית וחוקרת הגירה, המתמקדת בהיבטים אנתרופולוגיים של עלייה, קליטה, פליטים וגיוון תרבותי. היא מרצה בקריה האקדמית אונו, באוניברסיטת תל אביב, וחוקרת במכון להגירה ושילוב חברתי. בעשרים השנים האחרונות היא מעורבת בייעוץ, ליווי תוכניות ותכנון מדיניות בנושאי עלייה וקליטה בשיתוף ארגוני המדינה והחברה האזרחית. ד"ר תלמי-כהן ביצעה עבודת שדה אתנוגרפית מעמיקה של שבע שנים באתיופיה ובישראל, שהתמקדה במסעות העלייה, תהליכי הקליטה ומשמעות הבית והזמן במצבים של המתנה ותנועה. מחקריה עוסקים בתהליכי הגירה ועלייה ובשנים האחרונות מתמקדים בקשר שבין הגירה למלחמה.



כתב עת הגירה: הזמנה לפרסום ולעיין לצורכי מחקר והוראה

הגירה הוא כתב עת אקדמי שפיט ורב-תחומי העוסק בהיבטיה השונים של תופעת ההגירה. הוא רואה אור בחסות קהילת הגירה ודמוגרפיה של האגודה הסוציולוגית הישראלית ובמימון המרכז האקדמי רופין

[והמכון להגירה ושילוב חברתי.](#)

כתב העת מתפרסם משנת 2012 בתדירות קבועה של גיליון או שניים מדי שנה. מיום הקמתו עד לספטמבר 2021 היו עורכיו **פרופ' סרג'ו דלה-פרגולה** מהאוניברסיטה העברית בירושלים ו**פרופ' רחל שרעבי** מהמכללה האקדמית אשקלון. כיום עורכות אותו **פרופ' רבקה רייכמן** מאוניברסיטת חיפה (עורכת ראשית) ו**ד"ר סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין** מהמרכז האקדמי רופין (עורכת משנה) ו**ד"ר דבי בביס** מאוניברסיטת אריאל (עורכת משנה).

הגירה הוא במת פרסום עבור חוקרים ותתחומי ידע שונים - כגון סוציולוגיה, אנתרופולוגיה, מדעי המדינה, דמוגרפיה, פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית, קרימינולוגיה, תקשורת, כלכלה, ספרות, היסטוריה ותכנון ערים - אשר מתמקדים בסוגיות הקשורות להגירה בינלאומית. מחקרים אלה בוחנים את התהליכים המעצבים את החברה הישראלית, עוסקים בהשפעות ההגירה על תחומי החיים השונים, ומשווים את המתרחש בישראל לתהליכים מקבילים המתרחשים במדינות אחרות בעולם.

הגירה נכלל ברשימת כתבי עת המוכרים על ידי ות"ת להערכה ולקידום של מרצים ות. מדובר בכתב עת יחיד במינו בתחום במרחב האקדמי בישראל. ב-14 גיליונותיו פורסמו עד כה עשרות מאמרי מחקר, רובם בעברית וחלקם באנגלית, אשר פיתחו תשתית להוראת נושא ההגירה במוסדות להשכלה הגבוהה. מערכת כתב העת יוזמת לעיתים גיליונות מיוחדים, שהובילו בעבר לאסופות של מאמרים עדכניים בנושאים מגוונים בתחום הגירה.

מערכת כתב עת הגירה מזמינה אתכם לעיין בגיליונות הקיימים ולהשתמש בהם לצורכי מחקר והוראה.

מוזמנים. ות להיכנס לאתר כתה העת להורדת הגיליונות <https://tinyurl.com/mu8akxtb>



כמן כן, כתב העת מבקש להרחיב את שורת הכותבים. ואת תחומי הנושאים העוסקים בהיבטים שונים של הגירה בישראל ובעולם.

בנוסף למאמרים אקדמיים, הגירה מפרסם גם:

* מאמרים מתודולוגיים (ראו לדוגמא <https://tinyurl.com/r3wvay92>)

* סקירות ספרות בתחום מסוים בחקר ההגירה (ראו לדוגמא <https://tinyurl.com/mr42h4nc>)

* מאמרים מן השטח (ראו לדוגמא <https://tinyurl.com/2npfnvck>).

המערכת מעודדת הגשת הצעות לגיליונות מיוחדים בכל תחומי ההגירה.

מוזמנים. ואת שלוח את המאמרים לכתובת המייל של כתב העת journalofhagira@gmail.com.

הנחיות למחברים: <https://tinyurl.com/ms35vbd>

בברכה,

פרופ' רבקה רייכמן: עורכת ראשית

ד"ר סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין: עורכת משנה

ד"ר דבי בביס: עורכת משנה

קישור לאתר: <https://did.li/HYqCN>